

HELYI TANTERV

FÖLDRAJZ

7–8. évfolyam

Az önálló földrajztanítás az általános iskola 7. évfolyamán kezdődik, de földrajzi tartalmakkal már korábban, az alsó tagozatos környezetismeret keretében és 5–6. évfolyamon a természettudomány tantárgy anyagában is találkozhatnak a tanulók. Ezért fontos, hogy az önálló földrajztanítás tudatosan építsen a korábban már megszerzett ismeretekre és a már meglévő kompetenciákra.

A 7–8. osztályos tananyag a földrajzi tartalmakat a földrajzi tér fokozatos kitágításával, a közelitől a távoli felé, azaz a közvetlen lakóhely (település) felől Magyarország földrajzán keresztül a kontinentális, majd végül a globális folyamatok felé haladva mutatja be, de mindvégig szem előtt tartja az életkori sajátosságoknak megfelelő, a tapasztalatokra, a konkrét jelenségekre, folyamatokra építő tananyag-felépítést. Az ismereteket a földrajzi szempontból tipikus természet- és társadalomföldrajzi folyamatokra, összefüggésekre fűzi fel, és középpontba állítja a földrajzi eredetű problémák komplex bemutatását.

A földrajzoktatás a jelen folyamataira, jelenségeire és azok lehetséges következményeire helyezi a hangsúlyt, tudatosan épít a különböző digitális és hagyományos térképi, vizuális és szöveges adatforrásokból megszerzhető információkra. Ezáltal a tanulókat felkészíti az önálló információszerezésre és az információk mérlegelő értelmezésére, továbbá hozzájárul az önálló véleménynyilvánítás és a felelős döntéshozatal képességének kialakításához.

A földrajzoktatás ebben a képzési szakaszban kiemelten fontosnak tartja a személyes érdeklődés felkeltését a szűkebb, majd a tágabb környezetünk, illetve az alapfokú nevelési-oktatási szakasz végére a bolygónk egészét érintő földrajzi jelenségek, folyamatok, problémák megismerése és megértése iránt. További célja, hogy kialakítsa az önálló földrajzi tudásbővítés igényét és képességét, mert a tanulók egy jelentős részének nincs lehetősége a földrajzi ismeretek intézményi keretek között történő további bővítésére. Az egyes témák feldolgozásánál fontos szempont, hogy gyakorlati, a mindennapi életben hasznosítható ismeretek elsajátításával és képességek kialakításával történjen.

A földrajz szemléletformáló, szintetizáló tantárgyként olyan, a hétköznapi életben használható ismereteket, eszközöket, módszereket ad a tanulók kezébe, amelyek segítik a tájékozódást mind összetettebbé váló világunkban, és hozzájárulnak ahhoz, hogy felnőtt életükben felelős, környezettudatos, aktív állampolgárrá váljanak.

A 7–8. évfolyamon kiemelt feladat a Föld megismertetésén keresztül a földrajzi gondolkodás tudatos fejlesztése. Ehhez kapcsolódóan a témakörök feldolgozása során a tanuló:

- megismeri hazánk és Európa, majd a távoli kontinensek legalapvetőbb természet- és társadalomföldrajzi jellemzőit, melynek során kialakul a Földről alkotott, a valóságot visszatükröző kognitív térképe;
- földrajzi tartalmú adatok, adatsorok alapján következtéseket von le, következményeket fogalmaz meg;
- megadott szempontok alapján rendszerezi földrajzi ismereteit, rendszerbeli viszonyokat állapít meg;
- összehasonlítja tipikus tájakat, megfogalmazza azok közös és eltérő földrajzi vonásait;
- megkülönbözteti a tényeket a véleményektől.

Ugyanígy minden témakör feldolgozásakor kiemelt figyelmet kell hogy kapjon a földrajzi tartalmú információszerzés és -feldolgozás, a digitális eszköz-használat. Ennek megfelelően a tanuló:

- megadott szempontok alapján információkat gyűjt hagyományos és digitális információforrásokból;
- adatokat rendszerez és ábrázol digitális eszközök segítségével;
- digitális eszközök segítségével bemutatja szűkebb és tágabb környezetének földrajzi jellemzőit;
- megadott szempontok alapján tájakkal, országokkal kapcsolatos földrajzi tartalmú szövegeket, képi információhordozókat dolgoz fel;
- közvetlen környezetének földrajzi megismerésére terepvizsgálódást tervez és kivitelez.

A 7–8. évfolyamon a földrajz tantárgy alapóraszám: 108 óra.

Tankönyvválasztás szempontjai

- A tankönyvek, taneszközök kiválasztásánál a következő szempontokat vesszük figyelembe:
  - a taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének;
  - a taneszköz legyen jól tanítható, jól tanulható;
  - a taneszköz nyomdai kivitelezése legyen alkalmas a tantárgy óraszámának és igényeinek megfelelő használatra több tanéven keresztül;
  - a taneszköz minősége, megjelenése legyen alkalmas a diákok esztétikai érzékének fejlesztésére, nevelje a diákokat igényességre, precíz munkavégzésre, a taneszköz állapotának megóvására;
    - Előnyben kell részesíteni azokat a taneszközöket:
  - amelyek több éven keresztül használhatók;
  - amelyek egymásra épülő tantárgyi rendszerek, tankönyvcsaládok, sorozatok tagjai;
  - amelyekhez megfelelő nyomtatott kiegészítő taneszközök állnak rendelkezésre (pl. munkafüzet, feladatgyűjtemény);
  - amelyekhez rendelkezésre áll olyan digitális tananyag, amely interaktív táblán segíti az órai munkát pl. térképek, videók, animációk, 3D modellek, grafikonrajzoló, statisztikai programok, interaktív feladatok, számonkérési lehetőségek, játékok stb. segítségével.
  - amelyekhez olyan hozzáférés biztosított, amely az iskolában használt digitális eszközöket és tartalmakat interneten keresztül a diákok otthoni tanulásához is nyújtani tudja.

Javasolt taneszközök

Az Oktatáskutató- és Fejlesztő Intézet által kibocsátott tankönyvek, munkafüzetek, atlaszok illetve a Mozaik Kiadó A természetről tizenéveseknek Földrajz 7. és Földrajz 8. elnevezésű tankönyvcsalád, illetve a Képes földrajzi atlasz 5-10. osztályosoknak. Tanórai keretek között tanári demonstrációs eszközök, interaktív tábla, számítógép, projektor, szakkönyvek alkalmazása.

Ellenőrzési - mérési - értékelési terv

Mit?	Mikor?	Hogyan?	Dokumentálás
témakör teljes ismeretanyaga	témakör végén	témazáró dolgozat	piros jegy, e-napló
elméleti ismeretanyag (több lecke anyagából)	a tanórák elején	szóban írásban	kék jegy, e-napló
órai munka	a tanórák végén	a kiemelkedő órai munka jutalmazása önértékelés, csoport értékelése	kék ötös, e-napló
vaktérkép-követelmény	kontinensenként	munkatérkép-dolgozat	kék jegy, e-napló
forráselemzés (táblázat, diagram, korfa stb.)	a tanórák végén	szóban írásban	kék jegy, e-napló
füzetvezetés	félévente	füzetvezetés	kék jegy, e-napló
projektmunka	témakörönként, félévente	kiselőadás, házi dolgozat, gyűjtőmunka, prezentáció	kék jegy, e-napló
szorgalmi feladat (nem kötelező)	az adott tanórán, amikor a tananyaghoz kapcsolódóan felmerül	a kiadott feladatok megvalósításának értékelése	kék jegy, e-napló

Az értékelésnél figyelembe kell tartani a tantárgyi sajátosságokat, illetve megtalálni a helyes arányt a formatív és a szummatív értékelés között. Fontos szerepet kell játszania az egyéni és csoportos önértékelésnek is. Törekedni kell arra, hogy a számonkérés formái minél változatosabbak, az életkornak megfelelőek legyenek. A hagyományos írásbeli és szóbeli módszerek mellett a diákoknak lehetőséget kell kapniuk arra, hogy a megszerzett tudásról és a közben elsajátított képességekről valamely konkrét, egyénileg vagy csoportosan elkészített termék létrehozásával is tanúbizonyságot tegyenek. Az értékelésnél fontos szempontok közé soroljuk az összefüggő, logikus gondolatmenetre való törekvést, illetve az aktuálisan zajló földrajzi folyamatok tananyagba illesztését.

HETI ÉS ÉVES ÓRASZÁMOK

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
7. évfolyam	1	36
8. évfolyam	2	72

TÉMAKÖRÖK

Témakör	Javasolt óraszám
7. évfolyam	
A szilárd Föld anyagai és folyamatai	8
A földrajzi övezetesség rendszere	8
Gazdasági alapismeretek	3
Afrika földrajza	7
Ausztrália és Óceánia, a Sarkvidékek földrajza	3
Amerika földrajza	7
8. évfolyam	
Ázsia földrajza	12
Európa földrajza	15
Közép-Európa földrajza	13
Magyarország földrajza	32

7. évfolyam

Témakör: A szilárd Föld anyagai és folyamatai

Órakeret: 8 óra

Tanulási eredmények

- tájékozódik különböző típusú és tartalmú térképeken, leolvassa a szükséges információkat;
- helyesen határozza meg a térképen a helyet és távolságot, útvonalat tervez;
- ismeri a Föld belső szerkezetét és megkülönbözteti az egyes szerkezeti egységeket;
- elhelyezi a földtörténeti idők, időszakok fontosabb eseményeit;
- felismeri a kőzeteket azokat beosztja a megfelelő kőzettípusba;
- felismeri a földrengések, kőzetlemez-mozgások dinamikáját és az aktuális jelenségeket elemzi;
- jellemzi az egyes felszínformákat, a felszínen kialakult kőzeteket kialakulásuk szerint csoportosítja;
- feltárja a különböző talajok közötti különbségeket termőképességük alapján.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A különböző léptékű, típusú és tartalmú térképek segítségével a térbeli tájékozódás és fejlesztése
- A terepi tájékozódással, valamint a térképalapú távolság- és helymeghatározással a logikai gondolkodás fejlesztése
- Gyakorlati feladatok megoldása (pl. távolság- és helymeghatározás, utazástervezés) terepen, valamint nyomtatott és digitális térképek és online felületek segítségével
- A térkép fogalma és jelrendszerének tudatos használata
- Az időfogalom, az időbeli tájékozódás fejlesztése az ember által tapasztalható időtartamok és a földtörténeti időegységek arányainak érzékeltetésével.
- Az oksági gondolkodás erősítése, mélyítése több ok együttes hatására bekövetkező jelenségek vizsgálata során.
- A szükségletek kielégítése és a fenntarthatóság közötti egyensúly lehetőségének bemutatása, a környezettudatos gondolkodás, a fenntarthatóság iránti elkötelezettség megalapozása.
- A természet mint megbecsülendő és védendő érték beláttatása a talaj példáján.

Fogalmak

földrajzi fókálózat, keresőhálózat, fő- és mellékvilágtájak, méretarány, aránymérték, szintvonal, földtörténeti időegységek, kőzetöv, ásvány, kőzet, érc, magmás, üledékes és átalakult kőzet, ősmaradvány, építőanyag, nyersanyag, energiahordozó, óceáni és kontinentális lemez, magma, vulkán, láva, földrengés, belső és külső erő, talaj, humusz.

Témakör: A földrajzi övezetesség alapjai

Órakeret: 8 óra

Tanulási eredmények

- példákat nevez meg a természeti adottságok gazdálkodást, életvitelt befolyásoló szerepére;
- helyi, regionális és a Föld egészére jellemző folyamatok közötti hasonlóságokat, összefüggéseket felismer;
- példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, ok-okozati összefüggéseket fogalmaz meg;
- ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában;
- az egyes térségek kapcsán földrajzi és környezeti veszélyeket és problémákat fogalmaz meg, valamint reflektál azokra;
- a környezeti kérdésekkel, globális problémákkal kapcsolatos álláspontját logikus érvekkel támasztja alá, javaslatot fogalmaz meg a környezeti problémák mérséklésére.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A földrajzi övezetesség (vízszintes, függőleges) elrendeződésének megismerésével a rendszerben történő gondolkodás fejlesztése
- Az éghajlati elemek, az éghajlatot alakító és módosító tényezők érvényesülésének felismerése, magyarázata; az éghajlat övezetességét kialakító tényezők értelmezése; éghajlati diagram olvasása.
- Az egyes övezetek, övek főbb természeti jellemzőinek megismerésével és rendszerezésével az összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése
- Környezettudatosság fejlesztése az egyes övezeteket, öveket érintő környezeti problémák megismertetésével
- A vízszintes és függőleges övezetesség összefüggéseinek bemutatásával a természettudományos szemlélet fejlesztése
- Az összefüggésekben történő földrajzi gondolkodás fejlesztése a földrajzi helyzet, a természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági folyamatok közötti kölcsönhatás bemutatásával
- Az időjárás és az éghajlat kapcsolatának értelmezése
- Az egyedi földrajzi jellemzők alapján az egyes földrajzi övezetek, övek tipikus tájainak felismerése
- A földrajzi övezetesség rendszerének kialakulása
- A forró, a mérsékelt és a hideg övezet törvényszerűségei és jellemzői
- A függőleges övezetesség kialakulásának összefüggései

Fogalmak

Vízszintes és függőleges földrajzi övezetesség, földrajzi övezet és öv, szélrendszer (passzát, nyugatias, sarki), éghajlat (egyenlítői, szavanna-, forró övezeti sivatagi, mediterrán, óceáni, tajga), globális éghajlatváltozás, környezeti problémák, tipikus tájak, fenntarthatóság.

Témakör: Gazdasági alapismeretek

Órakeret: 3 óra

Tanulási eredmények

- ismeri a gazdaság ágazatait és átlátja egy ország gazdaságának működési összefüggéseit;
- tisztában van a pénzügyi alapfogalmakkal és életkorának megfelelően alkalmazza a megszerzett ismereteket;
- helyesen értelmezi a termékek és szolgáltatások árát kialakító- és befolyásoló tényezőket;
- pénzügyi alapismereteinek segítségével alapvető számítási feladatokat old meg (családi költségvetés készítése, valutaváltás, hitelek törlesztőrészleteinek értelmezése, kiszámítása stb.)
- érveket fogalmaz meg a tudatos fogyasztói magatartás és a környezettudatos döntések fontossága mellett

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A piacgazdaság működésének alapvető földrajzi vonatkozásai
- A gazdasági ágazatok feladatának, szerepének megismerése egy ország életében
- A pénz és a pénzügyi szolgáltatások szerepe, valutaváltás
- Hitelfelvétel, a kockázatvállalás és a fejlődés, illetve az eladósodás összefüggései
- A fogyasztóvédelem szerepének, az egyszerű bolti vásárlással összefüggő fogyasztói jogok fontosságának felismerése mindennapi élethelyzetekben
- Pénzügyi költségtervek készítése, egyszerű pénzügyhöz kapcsolódó logikai és számítási feladatok megoldása során a matematikai eszköztudás alkalmazása
- A helyi, regionális és a Föld egészére jellemző folyamatok közötti hasonlóságok, összefüggések felismerése
- A globalizáció és a mindennapi élet kapcsolata, a globalizáció és a globális problémák kialakulásának összefüggései
- A fenntarthatóságot szem előtt tartó fogyasztói magatartás jellemzői

Fogalmak

gazdaság, gazdasági ágazat, gazdasági szerkezet, pénz, tőzsde, árfolyam, valuta, valutaváltás, kiadás, bevétel, adó, adófajták, vám, kölcsön, hitel, megtakarítás, családi költségvetés, eladósodás, globalizáció, munkanélküli, munkavállaló

Témakör: Afrika földrajza

Órakeret: 7 óra

Tanulási eredmények

- átfogó kép alakul ki Afrika természetföldrajzi jellemzőiről (földtani felépítés, felszínformák, éghajlat, talajadottságok);
- felismeri a kontinens társadalmi-gazdasági jellemzőit és problémáit;
- képes jellemezni egy terület, ország természet- és társadalomföldrajzi jellemzőit;
- értelmezi a médiából érkező információkat és ismereteire alapozva elemzi azok okait és következményeit;
- nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Afrika domborzatának és tájainak megismerése.
- Afrika éghajlatainak ismerete.
- A földtani szerkezet és az övezetesség következményeinek hatása a mezőgazdaság övezetességére
- Az ásványkincs- és energiahordozó-készletek területi és gazdasági elterjedtségének értelmezése.
- Az afrikai népesség sokszínűségének felismerése. Az eltérő népesedési szakaszok megfigyelése a kontinens egyes részein.
- Az egyes országok gazdaságának megismerése.

Névanyag

Szerkezeti egységek, tájak: Afrikai-árokrendszer, Atlasz, Dél- és Kelet-afrikai-magasföld, Kilimandzsáró (Kilimandzsáró-csoport), Kongó-medence, Madagaszkár, Szahara, Szudán, Teleki-vulkán; Száhel (öv)

Vízrajz: Csád-tó, Guineai-öböl, Kongó, Nílus, Szezei-csatorna, Tanganyika-tó, Viktória-tó, Vörös-tenger, Atlanti-óceán, Indiai-óceán

Országok: Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Kenya, Marokkó, Nigéria

Városok: Alexandria, Fokváros, Johannesburg, Kairó

Fogalmak

Tagolatlan partvidék; gyűrt- és röghegységrendszer, szárazföldi árokrendszer. vizesés, időszakos folyó, sivatagtípus.

Emberfajta, bennszülött. Túlnépesedés, éhségövezet, menekült, járvány, túllegeltetés, ökológiai katasztrófa. Gyűjtögetés, talajváltó, ültetvényes és oázisgazdálkodás, vándorló és istállózó állattartás, monokultúra. Tipikus táj (ültetvény, rezervátum, menekülttábor).

Témakör: Ausztrália és Óceánia, a Sarkvidékek földrajza

Órakeret: 3 óra

Tanulási eredmények

- átfogó képet alkot Ausztrália és Óceánia, illetve a sarkvidékek természetföldrajzi jellemzőiről;
- feltárja az okokat és a következményeket a földtani jellemzők és az ember tevékenységéről;
- környezetgazdálkodási szemlélet alakul ki a tengeri erőforrások használatáról, azok sérülékenységéről;
- nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ausztrália földtani kialakulásának és elszigetelt fekvésének következményei;
- Ausztrália szélsőséges éghajlati adottságainak ismerete;
- A kontinens sajátos flóra- és faunavilágának megismerése;
- Az Északi- és a Déli-sarkvidék összehasonlító földrajzi jellemzése;
- A sarkvidékeket érintő globális problémák következményeinek ismertetése;
- Az antarktisi kutatóállomások jelentőségének felismerése.
- az ózonréteg-elvékonyodás okainak és következményeinek átlátása

Névanyag

Szerkezeti egységek, tájak: Ausztráliai-alföld, Nagy-Artézi-medence, Nagy-korallzátony, Nagy-Vízválasztó-hegység, Új-Guinea

Vízrajz: Murray-Darling vízrendszer, Csendes-óceán, Indiai-óceán

Országok: Ausztrália, Új-Zéland

Városok: Canberra, Melbourne, Sydney, Wellington

Fogalmak

őslakos, bevándorló, korallzátony, belföldi jégtakaró, jéghegy, ózonréteg

Témakör: Amerika földrajza

Órakeret: 7 óra

Tanulási eredmények

- átfogó kép alakul ki Amerika természetföldrajzi jellemzőiről és jellegzetességeiről;
- megismeri az amerikai kontinens gazdasági jelentőségét és elhelyezi a világgazdaság szereplőinek rangsorában;
- az amerikai gazdasági szereplők megismerése márkák alapján;
- nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt;
- a kontinens természeti-társadalmi problémáinak okait jellemzi és logikus megoldásokat keres rá.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A földrész szerkezeti tagolódásának és annak következményeinek megismerése;
- Észak-, dél- és közép-amerikai tájtypusok összehasonlító elemzése;
- A természetföldrajzi övezetesség, az É-D-i nyitottság és K-Ny-i zártság következményeinek, veszélyhelyzeteinek felismerése. Az aszimmetrikus vízgyűjtő terület következményeinek megismerése, a vízrendszer-hasznosítás modellezése,
- A népesség keveredésének sajátosságai Amerikában;
- A népesség elhelyezkedésének jellegzetességei (farmok és agglomerációk);
- Az amerikai gazdaság szerkezete és jelentősége;
- A farmgazdálkodás modellezése, a mezőgazdasági övezetesség átalakulásának értelmezése (pl. elmetérképezéssel);
- Az erőforrás-gazdálkodástól a tudásalapú társadalomig való fejlődési út értelmezése; a technológiai övezet jellemzése;
- Az eltérő szerepű országok földrajzi összehasonlítása.

Névanyag

A földrész részei: Észak-Amerika, Közép-Amerika, Dél-Amerika

Szerkezeti egységek, tájak: Alaszka, Amazonas-medence, Andok, Antillák, Appalache-hegység (Appalache), Brazil-felföld, Floridai-félsziget (Florida), Grönland, Guyanai-hegyvidék, Hawaii-szigetek, Kaliforniai-félsziget, Kordillerák, Labrador-félsziget (Labrador), Mexikói-fennsík, Mississippi-alföld, Mount St. Helens, Paraná-alföld, Préri, Sziklás-hegység, Szilícium-völgy

Vízrajz: Amazonas, Colorado, Karib (Antilla)-tenger, Mexikói-öböl, Mississippi, Nagy-tavak, Niagara-vízesés, Panama-csatorna, Szt. Lőrinc-folyó, Csendes-óceán, Atlanti-óceán

Országok: Argentína, Amerikai Egyesült Államok, Brazília, Kanada, Mexikó

Városok: Brazíliaváros, Buenos Aires, Chicago, Houston, Los Angeles, Mexikóváros, Montréal, New Orleans, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, Washington DC

Fogalmak

tagolt partvidék; gyűrt- és röghegységrendszer, hurrikán, tornádó; vízesés, időszakos folyó, tóvidék, sivatagtípus, emberfajta, bennszülött, túlnépesedés, járvány, monokultúra, vadfoglalás, farmgazdaság, egyoldalú gazdaság, banánköztársaság, gazdasági befolyás, bér munka, világ cég, tudásalapú társadalom, világgazdasági nagyhatalom, tipikus táj (ültetvény, farm, rezervátum, menekülttábor, technológiai övezet, urbanizáció, városövek, városövezet, agglomerációs zóna).

Továbbhaladás feltételei 7. évfolyam végén

A tanuló ismerje a Föld belső fizikai adottságait és annak felszíni hatásait. Mutassa be a földrajzi övezetesség rendszerének alapjait és jellemezze az egyes éghajlatokat. Legyen jártas az életkorának megfelelő gazdasági-pénzügyi alapismeretekben és ismerje a pénz tudatos felhasználási módját. A tanuló legyen képes a tanult kontinensek, tájak, országok természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit bemutató képek, ábrák, adatok elemzésére, tanári irányítás alapján alapvető összefüggések felismerésére. Tudja megadott szempontok alapján bemutatni az egyes kontinenseket, tipikus tájait, legfontosabb országaikat. Ismerje fel a természeti és társadalmi környezet alapvető összefüggéseit. Legyen képes különböző térképi és egyéb földrajzi tartalmú információk felhasználására a témákhoz kapcsolódóan. Tudja megmutatni térképen és felismerni kontúrtérképen a topográfiai fogalmakat.

8. évfolyam

Témakör: Ázsia földrajza

Órakeret: 12 óra

Tanulási eredmények

- Oksági gondolkodás kialakulása Ázsia természetföldrajzi jellemzőinek okaival, társadalmi-gazdasági következményeivel és a világ gazdasági folyamataival való összefüggésekben történő feldolgozásával.
- A kontinens földrajzi tényezők életmód-meghatározó szerepének felismerése.
- Az ázsiai gazdasági fejlettség területi különbségeinek és okainak megismerése, a társadalmi és környezeti következményeik ismerete.
- Környezeti szemlélet fejlesztése a regionális társadalmi-gazdaság, környezeti problémák világméretűvé válásának példákban való érzékeltetésével, az egészséges környezet megőrzésében a társadalmi felelősségének bemutatásával.
- Nyitottság a kontinens országainak, nemzetiségeinek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A kontinens óriástájainak és szerkezeti egységeinek megismerése
- Ázsia változatos éghajlati adottságai (hideg övezet éghajlatai, monszun éghajlatok)
- Természeti veszélyhelyzetek (földrengés, vulkánkitörés, cunami, tájfun) és az adott helyzethez alkalmazkodó magatartásformák megismerése.
- Népek és kultúrák jellemzőinek, népességek koncentrációk kialakulási okainak és következményeinek megismerése.
- Az ősi kultúrák, a világvallások társadalmat, gazdaságot, környezetet befolyásoló szerepének felismerése példákban.
- Területi fejlettségi különbségek felismerése. A világ új fejlődési és gazdasági pólusa, felgyorsult gazdasági növekedés, technológiaátvitel-folyamat értelmezése.
- Eltérő szerepkörű országcsoportok: olajországok, mezőgazdasági alapanyag-termelők, összeszerelő-beszállítók, újonnan iparosodott országok, új gazdasági hatalmak megismerése.

Névanyag

A földrész meghatározó egységei, jelentős földrajzi helyszínek: Arab-félsziget, Csomolungma (Mt. Everest), Dekkán-fennsík, Dél-kínai-hegyvidék, Fudzsi, Fülöp-szigetek, Góbi, Himalája, Indokínai-félsziget, Japán-szigetek, Kaszpi-mélyföld, Kaukázus, Kínai-alföld, Kis-Ázsia, Koreai-félsziget, Közép-szibériai-fennsík, Krakatau, Nyugat-szibériai-alföld, Szibéria, Takla-Makán, Tibet, Tien-san, Turáni-alföld

Vízrajz: Aral-tó, Bajkál-tó, Boszporusz, Eufrátesz, Holt-tenger, Indus, Jangce, Japán-tenger, Jeges-tenger, Jenyiszej, Gangesz, Kaszpi-tenger, Ob, Perzsa-öböl (Perzsa (Arab)-öböl), Sárga-folyó, Tigris

Országok: Egyesült Arab Emírségek, Észak-Korea, Dél-Korea (Koreai Köztársaság), India, Indonézia, Irak, Irán, Izrael, Japán, Kazahsztán, Kína, Kuvait, Malajzia, Szaúd-Arábia

Városok: Bagdad, Hongkong, Isztambul, Jakarta, Jeruzsálem, Mekka, Peking, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Teherán, Tel Aviv-Jaffa, Tokió, Újdelhi

Fogalmak

vulkáni szigetív, szélsőségesen szárazföldi terület, monszunvidék és monszunterület; mérsékelt övezeti sivatagi, forró és mérsékelt övezeti monszun éghajlat, tájfun, cunami, talajpusztulás. népességrobbanás, világvallás, zarándokhely. öntözéses gazdálkodás, zöld forradalom, technológia-átvitel, csúcstechnológia, informatikai társadalom.

Témakör: Európa földrajza

Órakeret: 15 óra

Tanulási eredmények

- Európa-tudat alakul ki a tanulóban (összetartozás az Európai Unióban);
- értelmezi és elemzi Európa természetföldrajzi adottságait és az ebből következő társadalmi-gazdasági lehetőségeket;
- ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségeket kontinensünkön; leírására alkalmazott mutatókat;
- népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;
- bemutatja a nemzetközi szintű munkamegosztás és fejlettségbeli különbségek kialakulásának okait és következményeit;
- elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;
- ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában;
- híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál;
- nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt;
- információt képes szerezni adatok, egyszerű adatsorok, diagramok értelmezésével, elemzésével.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Európa főbb országainak, országcsoportjainak, jellemző tájainak és térségeinek megismerésével és elemzésével a térszemlélet fejlesztése
- A problémamegoldó gondolkodás, valamint a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése az Európát jellemző nemzetközi szintű munkamegosztás és fejlettségbeli különbségek okainak és következményeinek, jellemző társadalmi-gazdasági folyamatainak elemzése során
- Egyes országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése által a szociális kompetenciák fejlesztése
- Európa térségeinek természeti-környezeti, valamint társadalmi-gazdasági jellemzőinek és folyamatainak komplex, problémacentrikus látásmóddal történő feldolgozása során a fenntartható fejlődés és környezettudatosság szemléletének fejlesztése
- A témába vágó aktualitásokra, híradásokban közölt regionális földrajzi információkra történő reflektálással a felelős önálló véleményformálás fejlesztése
- Európa főbb országainak, országcsoportjainak, meghatározó jelentőségű társadalmi-gazdasági folyamatainak megnevezése
- Az Európai Unió társadalmi-gazdasági jellemzőinek ismertetése, világgazdasági szerepének igazolása példákkal
- Tipikus európai tájak, települések, térségek jellemzése, komplex és problémacentrikus vizsgálata
- Az Európai Unió és Európa jövője a fenntartható fejlődés jegyében
- Európa sokszínű kulturális öröksége és jövője

Névanyag

A földrész részei: Dél-Európa, Észak-Európa, Kelet-Európa, Kelet-Közép-Európa, Közép-Európa, Nyugat-Európa;

Egyéb földrajzi helyszínek: Alpok, Appenninek, Appennini-félsziget, Azori-szigetek, Balkán-félsziget, Balkán-hegység, Brit-szigetek, Cseh-medence, Ciprus, Dalmácia, Dinári-hegység, Duna-delta, Etna, Finn-tóvidék, Francia-középhegység, Genfi-tó, Germán-alföld, Holland-mélyföld, Izland, Kárpátok, Kelet-európai-síkság, Kréta, Lengyel-alföld, Lengyel-középhegység, Londoni-medence, Mont Blanc, Morva-medence, Német-középhegység, Párizsi-medence, Pennine-hegység (Pennine), Pireneusi (Ibériai)-félsziget, Pireneusok, Skandináv-félsziget, Skandináv-hegység, Szicília, Szilézia, Urál, Vezúv;

Vízrajz: Adriai-tenger, Balti-tenger, Boden-tó, Dnyeper, Duna, Duna–Majna–Rajna vízi út, Ebro, Elba, Északi-tenger, Fekete-tenger, Földközi-tenger, La Manche, Ladoga-tó, Odera, Olt, Pó, Rajna, Rhône, Szajna, Száva, Temze, Vág, Visztula, Volga

Európa országai, jelentős gazdasági és kulturális központjai

Fogalmak

agglomeráció, deltatorokolat, előregedő társadalom, Európai Unió, fjord, gazdasági szerkezetváltás, gleccser, jégkorszak, K+F (innováció), karsztvidék, „kék banán”, munkanélküliség, „napfényövezet”, tagolatlan part, tagolt part, tölcsértorokolat, vendégmunkás

Témakör: Közép-Európa földrajza

Órakeret: 13 óra

Tanulási eredmények

- Közép-Európa népességének sokszínűségének történelmi-társadalmi okainak bemutatására képes, ismeri hazánk és Közép-Európa országainak viszonyait;
- értelmezi és elemzi Közép-Európa természetföldrajzi adottságait és az ebből következő társadalmi-gazdasági lehetőségeket;
- ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségeket a kontinensrészben;
- népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le az egyes országokról;
- ismeri a közép-európai környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában;
- híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál;
- információt képes szerezni adatok, egyszerű adatsorok, diagramok értelmezésével, elemzésével.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- a közép-európai magashegyvidék természetföldrajzi jellemzői társadalmi életet befolyásoló hatásának bizonyítása; a tej- és az erdőgazdaság, az idegenforgalom meghatározó szerepének igazolása.
- a gazdasági-társadalmi élet eltérő jellegű feltételeinek feltárása a Közép-európai-sík- és rögvidék feltöltött alföldjein, dombvidékein, középhegységi tipikus tájain.
- A közép-európai országok összefonódó gazdasági múltjának és jelenének értelmezése.
- Németország földrajza, az európai gazdaság motorjának elemzése
- Lengyelország és Csehország összehasonlító komplex földrajzi jellemzése.
- Svájc és Ausztria gazdaságának összehasonlító elemzése.
- A Kárpát-medencében található országok egymásra utaltságának megjelenítése, az egyes országok egyedi vonásainak megismerése

Névanyag

Szerkezeti egységek, tájak: Alpok, Kaukázus, Lengyel- és Német-középhegység, Szudéták, Cseh-medence, Német–Lengyel-alföld, Ruhr-vidék, Szilézia, Kárpát-medencevidék, Kárpátok, Erdélyi-hegyvidék, Erdélyi-medence, Vereckei-hágó, Délvidék, Erdély, Felvidék, Kárpátalja, Székelyföld, Órvidék, Partium, Bécsi-medence, Grazi-medence, Isztria, Magas-Tátra, Hargita,

Vízrajz: Visztula, Duna–Majna–Rajna vízi út, Boden-tó, Duna-delta, Maros, Olt, Vág

Témakör: Magyarország földrajza

Órakeret: 32 óra

Tanulási eredmények

- népeesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;
- következtet Magyarországra és a Kárpát-medence térségében előforduló természeti és környezeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térbeli jellemzőire;
- okok és következtetések levonása az országrészek, tájak földrajzi jellemzőinek összevetésével;
- elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;
- híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál;
- reális alapokon nyugvó magyarság- és Európa-tudattal rendelkezik.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Egy-egy kis- és középtáj vagy település komplex módon, több szempontú megközelítéssel történő vizsgálata során a problémamegoldó, valamint a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése
- A Magyarországgal kapcsolatos földrajzi ismeretek feldolgozása során az önálló és hiteles információszerzés, valamint a felelős véleményalkotás fejlesztése
- Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásainak, valamint környezeti jellemzőinek Kárpát-medencei kitekintésben történő értelmezésével a Magyarországhoz és a magyarsághoz való kötődés elmélyítése
- Véleményalkotás, logikus érvelés és vitában való részvétel képességének fejlesztése földrajzi témájú szövegekben bemutatott hazai természeti, környezeti és társadalmi jelenségekhez, folyamatokhoz, információkhoz kapcsolódóan
- A szociális és vállalkozói kompetencia fejlesztése Magyarországgal kapcsolatos feladatok társakkal együttműködésben való megoldása, tudásmegosztás során
- A kommunikációs és esztétikai kompetenciák fejlesztése Magyarország témakörben önállóan készített prezentáció bemutatásával
- Következtetés a Magyarország területén előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térbeli jellemzőire
- Kárpát-medencei kitekintésben Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásai, környezeti jellemzői
- Magyarország természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőiből fakadó előnyei és hátrányai a fenntartható fejlődés jegyében
- Egy kistáj, középtáj vagy település komplex és problémaközpontú vizsgálata
- Magyarország nemzetközi gazdasági szerepének igazolása példák alapján
- Magyarország társadalmi-gazdasági jellemzőinek értékelő megközelítése és megoldási-fejlesztési javaslatok
- Magyarország idegenforgalmi adottságai és a fenntarthatóság jegyében történő jövőbeli fejlesztése
- A Magyarország területén előforduló környezeti és természeti veszélyek vizsgálata, továbbá a társadalmi-gazdasági jellemzők értékelő megközelítéssel történő

feldolgozása során a fenntartható fejlődés és környezettudatosság szemléletének fejlesztése

Névanyag

Nagytájak: Alföld, Dunántúli-dombvidék, Dunántúli-középhegység, Északi-középhegység, Kisalföld, Alpokalja

Egyéb földrajzi helyszínek: Aggteleki-karszt, Badacsony, Bakony, Balaton-felvidék, Baradla-barlang, Baranyai-dombság, Bodrogköz, Borsodi-medence, Börzsöny, Budai-hegység, Bükk, Bükk-fennsík, Csepel-sziget, Cserehát, Cserhát, Dráva menti síkság (Dráva-mellék), Duna–Tisza köze, Dunakanyar, Gerecse, Hajdúság, Tokaj-Hegyalja, Hortobágy, Írott-kő, Jászság, Kékes, Kiskunság, Körös–Maros köze, Kőszegi-hegység, Marcal-medence, Mátra, Mecsek, Mezőföld, Mohácsi-sziget, Móri-árok, Nagyunság, Nógrádi-medence, Nyírség, Őrség, Pesti-síkság, Pilis, Belső-Somogy, Külső-Somogy, Soproni-hegység, Szigetköz, Szekszárdi-dombság, Szentendre-sziget, Tapolcai-medence, Tihanyi-félsziget, Tiszántúl, Tolnai-dombság, Velencei-hegység, Vértes, Villányi-hegység, Visegrádi-hegység, Zalai-dombság, Tokaji (Zempléni)-hegység;

Vízrajz: Balaton, Bodrog, Dráva, Duna, Fertő, Hernád, Hévízi-tó, Ipoly, Kis-Balaton, Körös, Maros, Mura, Rába, Sajó, Sió, Szamos, szegedi Fehér-tó, Szelidi-tó, Tisza, Tiszató, Velencei-tó, Zagyva, Zala;

Magyarország nemzeti parkjai, világörökségi helyszínei, régiói, vármegyéi, megyeszékhelyei

Fogalmak

erőforrás, falu, folyószabályozás, folyó vízjárása, hungarikum, kontinentális éghajlat, közigazgatás, medencejelleg, nemzetiség, öregedő társadalom, táj, talaj, tanya, természetes szaporodás és fogyás, területi fejlettség-különbség, tranzitforgalom, város, világörökség

Továbbhaladás feltételei 8. évfolyam végén

A tanuló legyen képes a tanult kontinensek, tájak, országok természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit bemutató képek, ábrák, adatok elemzésére, tanári irányítás alapján alapvető összefüggések felismerésére. Tudja megadott szempontok alapján bemutatni az egyes kontinenseket, tipikus tájait, legfontosabb országaikat. Ismerje fel a természeti és társadalmi környezet alapvető összefüggéseit. Legyen képes különböző térképi és egyéb földrajzi tartalmú információk felhasználására a témákhoz kapcsolódóan. Tudja megmutatni térképen és felismerni kontúrtérképen a topográfiai fogalmakat. A tanuló tudja bemutatni Kelet-Közép Európa és hazánk földrajzi környezetének természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit megadott szempontok alapján. Tudja ismertetni Kelet-Közép Európa és hazánk tájainak természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit különböző térképi információk felhasználásával. Ismerje fel a természeti adottságok szerepét, hatását az egyes térségek gazdasági életében. Ismerje hazánk környezeti értékeit. Legyen képes önálló információgyűjtésre a megadott szempontok szerint különböző földrajzi-környezetvédelmi tartalmú információhordozókból, és tudja feldolgozni ezeket tanári irányítással. Tudja megmutatni térképen és felismerni kontúrtérképen a topográfiai fogalmakat. Tudja meghatározni és megfogalmazni földrajzi fekvésüket, kapcsoljon hozzájuk tartalmi jellemzőket.

A FEJLESZTÉS VÁRT EREDMÉNYEI A KÉT ÉVFOLYAMOS CIKLUS VÉGÉN

A tanulók átfogó és reális képzetekkel rendelkezzenek a Föld egészéről és annak kisebb-nagyobb egységeiről (a földrészekről és a világtengerről, a kontinensek karakteres nagytájairól és tipikus tájairól, valamint a világgazdaságban kiemelkedő jelentőségű országsoportjairól, országairól). Legyen átfogó ismeretük földrészünk, azon belül a meghatározó és a hazánkkal szomszédos országok természet- és társadalomföldrajzi sajátosságairól, lássak azok térbeli és történelmi összefüggéseit, érzékeljék a földrajzi tényezők életmódot meghatározó szerepét. Birtokoljanak reális ismereteket a Kárpát-medencében fekvő hazánk földrajzi jellemzőiről, erőforrásairól és az ország gazdasági lehetőségeiről az Európai Unió keretében. Legyenek tisztában az Európai Unió meghatározó szerepével, jelentőségével.

Ismerjék fel a földrajzi övezetesség kialakulásában megnyilvánuló összefüggéseket és törvényszerűségeket. Legyenek képesek alapvető összefüggések, tendenciák felismerésére és megfogalmazására az egyes földrészekre vagy országsoportokra, tájakra jellemző természeti jelenségekkel, társadalmi-gazdasági folyamatokkal kapcsolatban, ismerjék fel az egyes országok, országsoportok helyét a világ társadalmi-gazdasági folyamataiban. Érzékeljék az egyes térségek, országok társadalmi-gazdasági adottságai jelentőségének időbeli változásait. Ismerjék fel a globalizáció érvényesülését regionális példákban. Ismerjék hazánk társadalmi-gazdasági fejlődésének jellemzőit összefüggésben a természeti erőforrásokkal. Értsék, hogy a hazai gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok világméretű vagy regionális folyamatokkal függenek össze.

Tudják példákkal bizonyítani a társadalmi-gazdasági folyamatok környezetkárosító hatását, a lokális problémák globális következmények elvének érvényesülését. Legyenek tisztában a Földet fenyegető veszélyekkel, értsék a fenntarthatóság lényegét példák alapján, ismerjék fel, hogy a Föld sorsa a saját magatartásukon is múlik.

Rendelkezzenek a tanulók valós képzetekkel a környezeti elemek méreteiről, a számszerűen kifejezhető adatok és az időbeli változások nagyságrendjéről. Tudjanak nagy vonalakban tájékozódni a földtörténeti időben. Legyenek képesek természet-, illetve társadalom- és gazdaságföldrajzi megfigyelések végzésére, a különböző nyomtatott és elektronikus információhordozókból földrajzi tartalmú információk gyűjtésére, összegzésére, a lényeges elemek kiemelésére. Ezek során alkalmazzák digitális ismereteiket. Legyenek képesek megadott szempontok alapján bemutatni földrajzi öveget, földrészeket, országokat és tipikus tájakat.

Legyenek képesek a tanulók a térképet információforrásként használni, szerezzék meg a logikai térképolvasás képességét. A topográfiai ismereteikhez tudjanak földrajzi-környezeti tartalmakat kapcsolni. Topográfiai tudásuk alapján a tanulók biztonsággal tájékozódjanak a köznapi életben a földrajzi térben, illetve a térképeken, és alkalmazzák topográfiai tudásukat más tantárgyak tanulása során is.

Legyenek képesek a társakkal való együttműködésre. Alakuljon ki bennük az igény arra, hogy későbbi életük folyamán önállóan tovább gyarapítsák földrajzi ismereteiket.